

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnitvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovn. društva dobivajo list brez posebné naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo. neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Nova tlaka in sužnost.

Dné 7. sept. 1848., t. j. pred 25 leti se je odpravila stara tlaka, (rabota) in desetina. Sicer so morali kmeti teško „rešitev“ plačevati, vendar rešeni so bili jarma, v katerega so jih nemški nasilniki vpregli že pred veliko sto leti.

Ali zdaj ubogega kmeta porivajo in tiščijo v novo sužnost in hlapčevstvo. Naš slovenski kmet leze od dne do dne dalje v novo sužnost. Rešen sužnosti grajšakov, propada v hlapčevstvo denarnih mešetarjev in oderuhov.

To se godi tako:

Slovenski kmet se je dal od liberalnih dohtarjev in notarjev in sploh mestjanov in tržanov pregovoriti, da je same liberalce volil za poslance, večjidel same dohtarje in notarje.

Ti so kmetu pripomogli do nekaterih postav, ki mu gotovo niso povoljne, da ne rečemo naravnost: na škodo. Taka je na primer, postava: da se sme ženiti, kdor in kder le hoče — brez vsega prašanja srenj ali občin. Ali tega liberalni dohtarji niso pomislili, da so po tej postavi veliko skrbi in težav srenjam naložili, število potepuhov pa pemnožili.

Druga taka postava je, da sme vsak po svoji volji od posojenih denarjev jemati po 10, 20, 50 in več procentov. Tako so nadelali gladkopot odrtjam, o katerih bo Sl. Gosp. še večkrat govoril.

Vendar najpogubnejša utegne za naše kmete biti postava, da sme vsak po svoji volji od svoje hiše ali posestva oddajati kos za kosom, dokler ne ostane, kakor prazne stene in predrene strehe. Tako zgine posestvo za posestvom. — Poprej svoboden kmet postane hlapec ali „lonar“ najemnik novih gospodov. Kdo pa so ti gosodje? Tisti, ki imajo denar. Denar pa je pred vsem v rokah judov in liberalcev, mestjanov, dohtarjev in notarjev — sploh denarskih mešetarjev ali kapita-

listov. Ti kopujejo posestva, ker se zoper moč njihovega kapitala premali posestniki nikakor več braniti ne morejo. Kmetski ljudji postajajo sužni liberalnih peneznih mogočnikov.

To ni prazen strah Sl. Gospodarja.

Povsod, kder so liberalci postavili, da se smejo grunti ali posestva trgati na kose in kosčke, povsod so svoboden, močen kmetski stan zatrli in iztrebili. Ljudje so na kmetih večjidel revni težaki, vajncarji, hlapci in lonarji denarske gospode postali. Tako je na Angleškem, tako se godi po nekaterih krajih na Nemškem. Tudi pri nas se enaka kaže.

Le poglejmo, kako je v Sl. Goricah, v Halozih itd.! Domačih, samosvojih posestnikov je od leta do leta menje. Mestna gospoda, tujei si kopujejo posestva, slovenski kmet pa jim služi za viničarja. Blizo Maribora že teško najdeš domačega posesnika ali kmeta. Številno ljudstvo je ondi že popolnem zašlo v „novo tlako in sužnost.“

Žali Bog, da ova za Slovence žalostna prikazen vedno dalej sega. Tudi po goratih in gozdnatih krajih na Slovenskem kopujejo pohlepni fabrikanti in drvarski barantači (večjidel judi) posestva ter jih do čista posekajo. Ostale goličave potem dajo razkosati „zersttklati“ in prodati.

Po tej poti pride kmetski stan na nič. Zgubil se bo v malih posestnikih, viničarjih, težakih in beračih, in zabredil v odvisnost ali sužnost.

O verjetnosti tega se bomo tem bolj prepričali, ako še sledeče pomislimo. Poželjivost, gizdost in lehkomišljenost se čem dalje bolj širi med prostim ljudstvom. Nasledki tega utegnejo tem hujši biti, ker sv. vere moč marsikaj, posebno pa slabe šole, motijo in ovirajo.

Razkosovanje in trganje gruntov bo tedaj čem dalje, tem bolj pogosto. Več, kakor se od posestva proda, menj se bo dalo še to, kar je ostalo, dobro obdelovati. Pridelki bodo vedno manjši,

skrb za otroke in družino pa tem težavniša. Kmalu zabrede posestnik v grabljive pesti dolžnikov, ki ga z davkarijo vred spravijo na boben ali na nič. Se na lastnem posestvu mora biti viničar ali pa težak — če ne on, pa gotovo njegovi otroci.

Ako se temu v okom ne pride, t. j., ako se svojevotjno razkosanje gruntov ne zabrani, potem bodemo polagama: imenitni, vrli steber države, svobodni kmetijski stan zgubili. Ljudstvo bo popolnem zapadlo novemu robstvu, vajncarski podložnosti in sužnosti.

Ali ker je še čas to nesrečo odvrniti, zato se hočemo zdramiti in voliti take poslance, ki bodo na to delali, da se ova nesrečna postava o razkosevanji posestev odpravi.

Ker tega liberalni poslanci storiti ne morejo in tudi nečejo, zato bodemo takim ponudnikom slovo dali, n. pr. Seidlnu, dohtarjema Vošnjaku in Ploju. Volili bomo moževe, katerim je resnično mar za srečo in blagostan kmetijskega ljudstva, kakor sta n. pr. g. Herman in g. Kosar.

Stare tlake in desetine grajšakov smo rešeni, zdaj se pa hočemo tudi nove tlake in sužnosti obraniti, ki nam žuga od strani liberalnih peneznih mogočnikov, prebivajočih po mestih in trgih! Le vrlo na delo, dokler še ni pripozno!

Cerkvene zadeve.

Podružnice mariborske farne cerkve:

(Dalje.)

Cerkev sv. Ulrika v gračkem predmestji. Ta cerkev se že v 13. stoletji imenuje in pravijo, da je ona bila stara farna cerkev mariborska. O njej ino iz njene zgodovine je znano sledeče:

Leta 1510. avgusta 31. dan je posvetil lavantinski kn. škof Leonard to cerkev ino njene 3 altarje: 1) sv. Ulrika, 2) sv. Janeza in Pavla na desni strani ino 3) sv. Sebastjana na levi strani. 1695. aprila 20. dan je potrdil papež Inocenc XII. bratovšino sv. Ulrika, kojo so vpeljali bili pri tej cerkvi. Leta 1703. je cerkev imela 2 stranska altarja. 1) sv. Franciška, pred katerim je gorela večna luč iz poročila mestnega župnika Andraša Rainerja, ino 2) novo postavljeni altar sv. Valentina. Imenovani župnik Rainer (1669—1685) je zapustil tej cerkvi 4400 gld., naj bi se za njim vsako leto obletnica ino vsaki teden ena sv. meša opravljala. Leta 1736. na dan sv. Aleksa je posvetil sekovski kn. škof Jakob Ernest glavni altar sv. Ulrika ino stranske altarje sv. Valentina, Matere Božje ino sv. Rozalije. Leta 1745. so začeli ob nedeljah ino praznikih božjo službo obhajati s slovenskoj pridgoj. Menda so bile do tega leta slovenske pridge v farni cerkvi. Eden mestnih kapelanov, katerega so imenovali slovenskega kapelana, je te božje službe tukaj opravljal. Tudi

mrliče so pokopavali tu na mrtvišču, ki je bilo okoli te cerkve, s zidom ograjeno. Leta 1746. aprila 20. dan sta Juri Leb, pekovski mojster, ino njegova žena Katarina svoj vinograd tej cerkvi sporočila, da bi se tu vsaki ponedelek sv. meša biala. Januara 20. dan, leta 1783. je komisija nasvetovala, da bi ta cerkev bila slovenska farna cerkev, poleg stoječi vetrinski dvor (Viktringhof) pa farovž. Ali temu svetu nasproti so konečno sosedno kapucinsko cerkev za farno cerkev odbrali, staro cerkev sv. Ulrika pa zaprli. L. 1794. ob času vojske so začeli to opuščeno cerkev rabiti za vojaško shranišče. Mešna oblačila ino ostale cerkvene oprave, ki so še pri tej cerkvi shranjene bile, so se po določbi sekovskega ordinariata od 29. decembra 1809. slovenski farni cerkvi oddale. 1809, so nehali pri tej cerkvi kopavati. L. 1810. oktobra 1. dan so pa cerkev prodali za 1660 gl. Še le 21. dan avgusta leta 1811. je sekovski kn. škofijstvo hočkemu nadžupniku Franca Augustinu, administratorju mariborske dekanije, naročilo, svetinje iz prodane cerkve pobrati. Slednjič so to cerkev, ki je stala pred sedajnoj vojaškoj bolnišnicoj, nekdanjim vetrinskim dvorom leta 1841. podrli.

Kakor je Zveličar naš napovedal, tako se zdaj godi. Cerква božja se širi po vseh delih sveta. V Evropi stoluje jeni vidni glavar Pij IX. Zraven jega štejejo 47 kardinalov, 3 patriarhe, potem 106 nadškofov, 501 škofov in 9 apostolskih vikarjev.

V Aziji imamo: 6 patriarhov, 30 nadškofov, 40 škofov in 61 ap. vikarjev.

V Afriki je: 1 patriarh, 1 nadškof, 12 škofov in 26. apostolskih vikarjev.

V Ameriki je: 23 nadškofov, 137 škofov, 61 apost. vikarjev.

V Australiji in na bližnjih otokih sta 2 nadškofa, 17 škofov, 10 ap. vikarjev.

Ti pastirji pasejo više 200 milijonov Jezusovih ovčic.

Sin božji ni prašal niti Heroda, Pilata, niti cesarja Tiberija, ali sme sv. evangelj učiti, učence izbirati in apostole postavljati. Neodvisen in sloboden jim je djal: pojdite po vsem svetu, učite vse narode.

Vendar pruski neverci o tej cerkveni svobodi ničesar vedeti nečejo. Noben škof ne sme več na papeža gledati, noben mešnik na svojega škofa — vse opravlja in vlada svetna, pruska oblast. Lutrovski cesar hoče biti sam papež, jegovi ministri pa škofi. Ali ker se katoliški škofi temu hudemu nasilstvu ne udajo, zato bodo preganjani.

Štirem škofom so že zaprli duhovšnice, nadškofa poznanskega so obsodili na 200 tolarjev kazni, ali, če rajši hoče, na 4 mesece zapora. Nadškof druga ni zadolžil, kakor da je nekega mešnika iz ene na drugo službo prestavil. Zavolj enakega hudodelstva (?) je bil škof Koet obsojen na 400

tolarjev. Ker škofi od svoje božje pravice odstopiti ne morejo, če nečajo cerkve izdati, zato bodo še napoved vsi zaprti. —

Verni Katoličani so začeli za preganjano cerkvo moliti. Ali tudi tega Prusi ne trpijo. Še celo moliti je zdaj prepovedano. — Ali ni čudno, ako še vendar ljudje pravijo: da vera ni v nevarnosti, da se vere nihče ne dotika?

Francozi, izbrihtani po nesrečah brezverstva, zdaj po sijajnih procesijah kršanski duh in mišljenje krepijo. Nad tem se pa jezijo vsi liberalci po vseh krajih ter skušajo vlade na to pripraviti, da bi procesije prepovedale. Ostro prepovedane so zdaj na Laškem in deloma na Nemškem. Tudi pri nas je minister Lasser te dni v razposlani okrožnici prepovedal procesije, posebno v Marija Celje. —

Kot vzrok te prepovedi se navaja: da se kolera ne bi po velikem številu romarjev po deželi raztepla. —

Ali čudno se nam zdi, če je to edini vzrok ove prepovedi, zakaj se tedaj ne prepovejo tudi shodi pevcev, turnarjev(?) Zakaj se ne ustavi ekserciranje vojakov? Na ptujskem polji je ravno zdaj zbranih kakih 30.000 mož. Nekateri regimenti so prišli iz Ogrske in Hrvatske, kder gotovo kolera hudo razsaja! Po železnicah se prevažajo veliko tisoč ljudi. Zakaj se to ne prepove? Po mestih je več tisoč ljudi skupaj. Zakaj se ne razženejo zavolj kolere? Čudno, tedaj le skupno moliti je nevarno?

Kranjska dežela sploh ne spada med bogate dežele. Poslednji čas trpi po raznih nesrečah. Vendar so Kranjci vrli Katoličani in bogati na djanjih ljubezni. To se vidi zlasti na pobiranji milih darov za blage namene. Pobirajo pa med drugim tudi za Sv. Očeta — za kalvarijo in cerkev sv. Jožefa pri Ljubljani — za afrikanski misijon, za društvo sv. Bonifacija — za sv. detinstvo — za razne pogorelee — in zdaj posebno za nesrečne Dolence, ki so po grozni toči v veliko nesrečo prišli. Bog plati!

Gospodarske stvari.

Pirnica ali pirika.

Ni ga pač dračja, niti zeli, ktera bi gospodarju toliko prizadevala, ter mu toliko škode na polji delala, kakor pirika ali pirnica. Po ostrem listju, po kolenčastem plezajočem stebelu mislimo da jo vsak oratar (poljedelec) pozna. Pirika se tako silno razširja, da v kratkem krog in krog, mreži enako vse prepreže in vsako drugo bilje zaduši. Tako zamore pirika vso setev ali tudi košnjo uničiti, in si mora toraj vsak poljedelec na vso moč prizadevati, da jo iztrebi.

Pirika ti pokvari vsako zemljišče, bodisi ilo-

vnato ali apneno, glinasto ali peščeno, suho ali vlažno. Najrajši pa raste v zemljišči od poseda-joče vode vlažnem, ker piriki moča manj škodje, ko našim setvam.

Poznamo pa vendar dva pomočka, ktera piriko ubijeta, kterih se bo toraj tudi gospodar poslužil, da jo iztrebi; in ta pomočka sta: senca in globoko oranje.

Mnogi so že zapazili, da pirika gnoja ne trpi, ter na dobro gnojeni zemlji precej zgine; k temu vendar ni neposredno gnoj pripomagal, ampak vdelovanje zemljišča in močno rastoče bilje, ker je tako pirika v senco prišla, katera jo ubija. Ta zel tudi korenin nikdar globoko v zemljo ne poganja, in zamore le tam rasti, kjer ji svetlobe ne manjka. Ako je toraj pirika globoko podorana, ji manjka zraka in svetlobe in mora poginiti. Kdor toraj naravo tega zelišča pozna, ga zamore tudi z dobrim vspehom zatirati. Ako je zemljišče močvirno, ga treba pred vsem osušiti, bodi si z drenažo (s podzemeljskimi vodotoki) ali kako drugače; potem se naj plitvo, dva do tri palce globoko, zorje, izorana pirika se naj z ostro brano iztrga, čez nekaj časa se naj s hlevnim gnojem pognoji, potem še le globoko orje in seja bilje, ktero se okopava. Osušena zemlja piriki ni ugodna; podorana pirika, ki se z brano še ni odpravila, je zdaj globoko pod zemljo, in rastoče bilje dela itak tudi piriko dušečo senco. Pirika zdaj ne samo ne škodje več, ampak tudi koristi, ker v zemlji strohni ter jo tako rodovitno stori.

Uničenje pirike je tudi odvisno od semena, ki se na njivo seje. Najrajše se zaplodi pirika med strnenim žitom, ki ima le ozko listje, tako da med njim luč do pirike lahko dohaja; razun tega se začne listje strni, ko zrneje zori, sušiti, lati same pa le malo sence delajo. Bolje od strni je sočivno bilje, ki s širokim in gostim listjem gosto senco dela. Krompir, repa in koruza, ki se vkopavajo, so za vničenje pirike najpripraviši, ker se tako pri okapanju znabititi še ostala pirika gotovo uniči.

Iz tega je očitno, da se ne bo nikdar pirike rešil, kdor svoje zemljišče le plitvo orje in vedno le strn seje.

Kar je na senokoših mah, to je na njivi pirika; ena kakor druga zel napreduje le na zane-marjenem prostoru.

Pirika je, kakor ve vsak kmetovalec, ki jo na svoji zemlji ima, preškodljiva, in umen gospodar ne bo nobenega pomočka, ki jo zatreti zamore, zanemarjal. („Zag. gosp. list.“)

Petrolej proti hišni gljivi drvojedki. Dostikrat se vidi na lesenih hišah in drugih stavbah: gljiva drvojedka, ktera, ako les prevzame, ga razje, da začne prhniti in razpadati. Tej nezgodi se v okom pride, ako se gljiva, kedar se zaplodi, hitro odstrani in dotično mesto s petrolejem namaže.

Tudi jeden vzrok, zakaj krave izvržejo, je, kakor skušnja uči zasmrajena voda po mijilu ali žajfi, ako se perilo v istem koritu ali škafu žajfa, v katerem se krave napajajo. Zavoljo tega je treba, da gospodarji na to pazijo, da se korita ali škafi, iz katerih se krave napajajo, ne rabijo za kaj druga, najmanj pa za kaj takega, po čem se voda s katerimkoli nezdravimi rečmi zasmradi.

Zoper krvavo scanje pri goveji živini priporočujemo sledeče sredstvo, tem bolj, ker gospodarji ne morejo vselej in hitro do živinozdravnika. Krvavo scanje dobiva najbolj pogosto živina, katera se po lesih ali gozdih pase. Nekteremu kmetu zbolita na tej boleznii nagloma 2 kravi. Ni vedel na prvi hip, kako bi si pomagal. Zdaj mu pride na misel jegova homeopatiška apoteka in knjige. (Na deželi se s takimi vračili pogosto pečajo naši duhovniki.) Hitro vzeme bukve in malo apoteko in izbere: ipecacuanha. Tega vlije 15 kaplie na kos kruha ali v poldrugi masel vode, ter da bolenim kravam povžiti. Zraven še je dajal vsako tretjo uro nekaj akonita. In čuda! v 12 urah ste kravi bile zopet zdravi, akoravno ste skoro samo kri scale.

Po tem načinu je omenjeni kmet 12 bolenih goved pogina otel.

Kdor hoče in zamore, naj prilično poskusi!

Les zoper trohljivost zavarovati zamoremo, ako ga pomazemo z vrelim oljnatim firnežem. Kedar je tako namazan les zopet dobro posušen, tedaj se prevleče še z oljnato barvo. Tako zavarovan les ne bo kmalu trohnel. —

Vinorejno društvo se je napravilo tudi v Slovenski Bistrici. Namenjeno je skrbeti za boljše obdelovanje vinogradov in za umno kletarstvo. Ovo društvo je še tudi zato posebno imenitno, ker so blizu Sl. Bistrice obširni vinogradi v najboljših legah na podnožji košatega Pohorja. Ondi na Kovački gori se zori „kralj štajerskih vin“ — zlatorumeni „Brandner“.

Sl. bistričko društvo je 8. vinorejsko društvo na slovenskem Štajeru. Ostala društva so: v Mariboru, v Radgoni, v Cmureku, v Ljutomeru, v Ormužu, v Ptuji in v Brežicah.

O koristi in potrebi takih društev je Sl. Gospodar že v št. 29. govoril ter jih zopet nujno priporoča in jim marljive delavnosti in blagega vspeha želi. —

Dobrega doliva za staro vino časih gospodarjem celo pomanjka. Nekateri si pomagajo iz zadrege s tem, da mesto vina kamenčke v sod spuščajo, dokler vino zopet ne stopi do pilke. Tako ravnanje ni ravno preslabo. Vendar paziti je, da se vselej vzememo pripravnii kamenčki — pravi kremenci ali „kižnjaki“. Z drugim n. p. z apnenskim kamenjem bi se vino pokvarilo. Do-

bro je tudi odbrane kremenčake v ognji razbeliti — in potem zatopiti v vodo, katerej je nekoliko soli primešane.

Dopisi.

Od Radgone. (Zopet nekaj lepega od nove šole.) Žalostno novico sem zvedel včeraj, ko sem se mimogredé pri Radvanjski slatini mudil. Obhajali so namreč pri Kapeli šolski izpit, kjer so se snidli šolski moževi, šolska mladež in več za šolo vnetih farmanov možkega in ženskega spola. Ko so šolski izpit ob 12. uri dokončali, so se podali v krčmo, morebiti tudi na „izpit“, in so bili tam kaj dobre volje do tretje ure. Popevali so, kričali, pili itd., da je bilo kaj. Okoli treh se podajo nekteri šolarji precej vinjeni na svoj dom, nekoliko pa se jih poda v Muro kopat in tamkaj najde — eden v valovih svojo smrt. Žalostni gledajo jegovi mali tovariši za njim, ko še dva-trikrat svoje roke iznad vode pomoli potem pa — premine. Bil je sin nekega želarja, ki močno obžaluje smrt svojega deteta.

Nekdaj, čujte, nismo šol tako končavali, da bi do poldne v šoli odgovarjali, česar smo se naučili, po poldne pa v krčmo šli in kričali, kakor da bi ob pamet šli. Potem je baranje, kdo ima pravico ptuje otroke v krčmo goniti in jih tam vpijaniti, da domu gredé blujejo, kakor zastarani pijanci, doma pa omedljujejo. To je lep napredek v — novi šoli.

Iz ptujske okolice. (Herman naš poslanec.) Prav čuden ptič, mora biti dopisnik članka: „Herman 1861. in pa 1873. leta v 196. št. „Slovenskega Naroda.“ Zakaj pa nagovarja dopisnik le „prebrisane murske in dravske Poljance in pametne slovenske Goričanje“, da bi volili g. dra. Ploja — kateri je pri celi agitaciji nedolžna stvar (? Vred.) — zakaj pa tudi ne Haložane? Ali mar misli, da so ti itak že vsi za novo skovano geslo: „vse za narod, omiko i svobodo?“ — Gotovo dopisnik tega ne misli, temuč zajec v drugem grmu leži.

Vi gospodine dopisnik, službujete v Haložih že okoli 15 let, kaj ste storili v tem dolgem času za svoje geslo? Zares slabo znamnje za Vas in za „stranko“, kterej hlapčujete.

Rimski cesar Titus je rekel: „žal mi je za vsak dan, za ktereга nič dobrega storil nisem“ a vi gospodine, ste zgubili naj manj 15 let za svojo stranko.

„Sram Vas bodi“ tudi jaz Vam rečem, da pri tako dolgem službovanji nimate nikakoršnega vpliva v svoji fari, tem manj na murske in dravske Poljance in slovenske Goričanje. Da je to istina, so pokazale zadnje in predzadnje volitve v deželni zbor; zadnjokrat še za volilca izvoljeni niste bili, predzadnjokrat pa, mislim razun Vas ni jeden vaše fare narodno volil.

Kdor pa vpliva nima doma, ta še ga manj

drugod imeti zamore. Že se je Vam enkrat očitalo, da je grdo privatna pisma javno rabiti. Prašate: „Kdo je našemu razdoru političnemu podal prvi udarec?“ Odgovor ni težak. Kdo drugi, kakor stranka brezbožna, h kateri Vi spadate. Le čitajte s hladno krvjo — „Slov. Nar.“! V vsaki številki najdete grde in lažnjive psovke na kat. cerkev in jene služabnike. Psovke so take, da je človek res prisiljen misliti, da je „Narod“ s svojo polemiko že na „ulici.“ In za tako stranko bi mi morali delati? To bi bila goropadna bedastoča, ako ne — hudobija.

Škoda gospodine, za pero in črnilo, naš prihodnji državni poslanec, je pravični in značajni g. Herman.

Iz Šmarja. 2 sept. (Raztrgan Tednik.) V „Sl. Nar.“ je nekdo pravil, da je v Šmarji nek kmet v golstilnici slov. Tednik iz sovražnosti raztrgal, in da si je tako pravdo na glavo navlekel. Res sem raztrgal H—jev slov. Tednik, pa to nikakor ne iz strastnega črtenja tega lističa. Šaj ga še zdaj, ako utegnem, sam berem, zato, da zaslišim in spoznam*) tudi glas drugega Slov. Gospodarju nasprotnega zvončeka. Nemškutarski krojač me je na smeh stavil, ker sem narodnjak. Na vedno in vedno neslano zabavljanje me slednjič pravična nevolja obide, in med tem ko krojaču povem, kar mu gre, razdenem tudi Tednik, ktereга sem ravno čital, pa razčesal; ne zato, ker je bil Tednik, ampak zato, ker sem takrat ravno to reč v rokah držal. Bil bi kaj družega v roci imel, bil bi pač menda kaj družega krojaču g. Sketu pod noge pognal — s katerim pa sva si sicer dobra. O pravdi zavoljo tega nisim še ničesar čul. Bila bi pa tudi res za drage šmarske sosedo zmaga velikanska, ako bi me obsodili, kak poldrugi krajecar odškodovanja plačati, ali pa ubogi, razcefrani Tednik zopet skupaj limati. —

Najbolj modro pa je to, da me Narodov dopisnik ima za izobražnega kmeta, pa mi vendar neče priznati, da sem iz lastnega prepričanja na strani Slov. Gospodarja, ampak pravi, „le zavoljo svojega sina, mladega duhovnika“. Kaj? Ali izobražen kmet ne sme biti na strani Sl. G? Kaj še toliko svobode nam kmetom ne privošite? To je pa vendar prečudna svoboda to, ki jo toliko na jeziku imate. Ali vam je res istina, da ni prav, da sta slovenski oče in njegov slov. sin enih misli, enega prepričanja, naj si je že sin duhovnik ali krojač ali berač? Pojdite mi s svojo svobodo; to je le šema, ne pa svoboda. Vi tedaj mislite, da takrat še le bodo prišli zlati časi za slov. ljudstvo, kedar boste tisto omotili, razbegali in razdražili tako med saboj, da bodo očetje Slovenski in sinovi si nasprotniki, brat zoper brata, sosed zoper sosedo, mladina zaničevala svoje stare. Tako hočete omikati nas slovenske kmete? Lepa omika to! — Tako svobodo, omiko in srečo bi

*) Sicer pa je pri branji Sl. Tednika upati malo dobička. Poslednji je silno ubog na duhu in telesu. Vr.

med nami Slovenci rad razširil slov. Tednik, tega sem se že prepričal. Da pa to ni ne svoboda, ne omika, ne zlati čas za slov. ljudstvo, tega bil sem prepričan že pred 50. in več leti, ko še nisim imel nobenega sina. Anton Slatinšek, kmet.

Od Dravine. (Poličanci, nič ne dremajte!) Poličanski gospodje: Baumann, Hartner in Kandolini na vse kriplje Poličancem liberalca Seidlna za poslanca v državni zbor vrniti hočejo, ter ga celó v Maribor prosit in nagovarjat hodijo, naj kandidaturu prevzame, akoravno že nobeden pameten človek za njega ne mara. Poličanci! Vi bote dobili neki novo šolo, katero bote sčasoma s svojimi krvavimi žuli sami plačali. Če bote pa liberalce poslušali in celó za Seidlna v državni zbor glasovali, zna gosp. Seidl ne samo h gosp. Hartnerju na „malo južino,“ ampak tudi v Vašo šolo priti ter njo zapreti, da otroci ne bodo smeli iz šole v cerkev iti, kakor se je v Kamci zgodilo. Kamčki gospod bi pri priložnosti menda tudi še za to glasoval, da v vaši novi šoli duhovniki nič več nebi vaših otrok v kršanskem nauku podučevati smeli. Postavite se torej na noge in nič ne dremljite, kedar volitve za državni zbor pridejo in ne pošljite takih gospodov na volišče, ki na pepelnico na balih muzikante gosti silijo in jih po glavi natolčejo, ako jim muzicirat nečejo, kakor je bil pred par leti liberalni gospod Baumann v slovenski Bistrici storil. Volite take pametne može, ki se ne bodo Seidlnu in drugim liberalcem vklanjali!

Za poduk in kratek čas.

Rimski papeži in njihovi posilniki.

Noben vladar, kateri je drzno roko vzdignil zoper papeža, niti dolgo, niti srečno vladoval. Grof Maistre.

1. Rimskih cesarjev je bilo 18, ki so papeže preganjali. Ali izmed njih so se 4 sami usmrtili, 9 je bilo po drugih ubitih, 5 jih je pa drugače žalosten konec storilo.

Cesar Neron, ki je dal sv. Petra križati, se je v obupu sam v nastavljen meč sunil. Maksimijan se je obesil. Aurel in Hadrijan sta prostovoljno gladu umrla. Domicijana, Maksimina, Avrelijana, Gala in Voluzijana so puntarski vojaki ubili. Drugi so bili v vojski usmrteni. Cesarja Valerijana je perzijski kralj Sapor vlovil, ga z nogami teptal in potem neusmiljeno odreti dal. Trajana, ki je sv. Klementa iz Rima pregnal, so najbrže zastrupili. Dioklecijan je samega srda in jeze umrl, ker se mu ni posrečilo krščanstva v potokih marterniške krvi zamoriti. Galerija in Maksimina so živa črvi jedli. Julijana odpadnika je v vojski pušica zadela. Smrtno ranjen se zgrudi na tla in kriči: „Galilejec, (Jezus), ti si zmagal.“

2. Enako žalostno se je godilo tudi krivo-

verskim cesarjem, kateri so papeže preganjali. Tako je n. p. cesarja Anastazija strela ubila. Preganjalec papeža sv. Martina je bil v toplicah ubit. Justinijanu, sovražniku papeža Sergija, so uporniki nos odrezali in pregnali. Leona Armenca so razkačeni vojaki na kose razsekali. Leonu IV. je živemu glava gnjila. Papež Janez VIII. je moral pred Lambertom, společkim vojvodom, na Francosko bežati. Kmalu pa zgubi Lambert vojvodstvo in življenje.

Sploh zgodovina nam priča, da je večjidel vsak sovražnik papeža, vsak ropar jegovih dežel — nesrečno končal. Henrik IV. je napadal sv. Očeta, doma pa se je zoper njega spuntal lastni sin, in očeta krvavo preganjal do njegove smrti. Oton I. je papeža iz Rima pregnal, pa kmalu potem od mrtvuda zadet dušo izdehnil. Friderika II., zasramovalca in posilnika mnogo papežev, je lastni sin s strupom zaval. Filip, francoski kralj in preganjalec papeža Bonifacija VIII., je naglo razkonja padel in umrl, še le 46 let star. Tako se kaže pravičnost božja v pretečenih stoletjih. Kdor se je maziljenih Gospodovih dotaknil, tega je prej ali slej ugrabila in hudo sodila.

3. Takisto se godi še sedanje dni. Mogočni Napoleon I. je imel papeža Pija VIII. zaprtega 5 let. Ali v taistem gradu, kder je papež bil zaprt, se je moral premagani cesar odpovedati cesarstvu. Živel je 5 let v pregnanstvu in zapušen umrl na otoku sv. Helene, kakih 300 milj daleč od Evrope. Napoleon II. je še celo mlad umrl na Dunaji, kder je oče jegov podpisal ukaz, po katerem je sv. Oče oropan in kot jetnik na Francosko odpeljan bil. Napolitanski kralj Murat je z vojsko razbijal po papeževi deželi. Tri mesece poznej so ga ustrelili. Napoleona III. so tisti den Prusi natepli in vjeli, ko je Piemontezem prepustil Rim in papeža. Nesrečni Napoleon III. je umrl na hudi boleznin in počiva v tuji, angleški zemlji.

Kakoršen konec čaka laškega kralja Viktorja Emanuela, jetničarja Pija IX., še ne vemo. Vendar vsekako se mu ne more kaj dobrega prerokovati. Do zdaj je še vsakega, kateri je roko vzdignil zoper namestnika Kristusovega, ter sv. Očeta in njegove pravice napadal, božja pravičnost dobitela. Teško, da bi jej edini laški kralj všel. Stari Bog ni umrl — on živi in sliši krič onih, kateri k njemu upijejo.

Gora, ki že 300 let gori.

Na Saksonskem blizo česke meje se nahaja precej širna gora. Pravi se jej: planička gora in pokriva silno globoki in široki plaz dragocenega premoga (Steinkohle.) Po naključju se je premog unel in gori že više 300 let. Sicer so ljudje v razpokinje močne potoke napeljali, potem trdno zakopali. Vendar vse je bilo zastonj. Ognja ne morejo vgasniti. Globoko pod zemljinim površjem — 34 sezujev — še vedno gori. Časih zemlja razpoči in gosti sopari hitijo na kvišku. Zemljišče

je daleč na okrog tako vroče, da v največji zimi ves sneg kmalu skopni. Ako se nekoliko črevljev na globoko jama izkoplje, tedaj se pride do tolike vročine, da voda v lončeni posodi vreje.

Sicer bo v tej gori pogorelo dragega premoga, veliko milijonov vrednosti. Vendar tudi ovo nezgodo so si pametni ljudje vedeli obrniti na svojo korist.

Nekemu učenjaku je prišlo na um, ovo jako razgreto zemljo v rastlinjak ali vrt porabiti za take rastline, ki sicer pri nas zavolj premrazne zemlje ne rasejo. Spremenili so vso okolico v rajski rastlinjak, ki veliko tisoč tolarjev na leto dobička donaša. Podzemlska toplota je po umetnih cevih razpeljana na vse strani. Po številnih vrtih je postavljeno veliko hiš, ki so s steklom ali z glaževino pokrite in zavarovane zoper mraz zunajnega zraka. Zato pa tudi ondi lepo rasejo rastline, ki se drugače le po najtopplejših krajih Azije, Afrike in Amerike nahajajo. Ljudje izpečajo za ove južne pridelke veliko denarjev. Se ve, kedar bo premog v vsej gori dogorel, tedaj bo vsega tega konec. —

Vse za narod, omiko in svobodo!

Pesem možiceljnov, ki so na Štajarskem pogoreli in na kranjsko odšantali. (Vošnjak, Zarnik, Jurčič.)

Mi za narod vsi gorimo,
Dok od njega kaj želimo,
Narod Nam je prva stvar.
Dok sreč Nam v prsih bije,
Dok se v grlo vino lije,
Le za narod Nam bo mar.

Kjer Naš zárod,
Tam je n a r o d
Le za to, da Nas časti,
Ter mandate*) nam deli.

Radi bili bi poslanci,
Nam diše politi žganci,
Tudi „banke“ nam diše;
Če nas narod ne spoštuje,
Drugim službe podeljuje,
Potlej, n a r o d n o s t, adjé!
Pokazali bomo rep:
„Vse za čast, živót in žep!“

Za omiko Mi smo vneti,
Prav grdobno znamo kleti,
Da se iskre kažejo.
Kdor le moli, ni omikan,
„Far“ nikakor ni olikan,
„Stari“ radi lažejo.

Za omiko
In oliko
Ljudstva Nam edino mar,
Ki ga v spone kuje „far“.

*) poslanstva.

Kedar ljudstvo se izdrami
Ter potegne jo na Nami,
Da voditelji smo Mi, —
Tokrat bo na svetu „fletno“;
Mi pa bodemo prevzetno
Gospodarili, le Mi.
Mar ni naš pregovor lep:
„Vse za čast, živót in žep!“

Za svobodo se poteza
Naših mož, junakov zveza,
Da vročine se poté.
Vsak svoboden mora biti,
Ali se pod zemljo skriti,
Al odnese naj peté.

Kajti „mladi“
Vsi smo radi,
Kjer očeta šibe ni,
Ki nerodnežem proti.

Za svobodo smo se bili,
Ko smo v šolah se učili,
Nam učitelj bil trinóg.
Nam svobodno mora biti
One z blatom oškropiti,
Ki ne ližejo Nam nóg.
Toraj dober Naš je sklep:
„Vse za čast, živót in žep!“

Vse za narod in omiko
Ter svobodo Nam veliko, —
To nam geslo bode zdaj.
Kdor čez Nas pa kaj zabavlja,
Naši veri se ustavlja,
Naj pobere v drug se kraj.

Nam je vera
Stara Jera,
Ki se čmeri vedno le.
Če kdo k maši jej gre.

Kdor o m i k a n ne veruje,
Kar iz lece v cerkvi čuje,
Vse to so mu čenče le.
Nam svobodno mora biti,
Kar le bočemo storiti;
Nam se branit nič' ne sme.
Naši pesmi bodi sklep:
„Vse za čast, živót in žep!“

„Brencelj.“ *)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Mogoče, da bodo volitve razpisane, preden „Sl. Gospodar“ zopet med svoje bralce stopi. Zato katoliški možje držimo se stranke,

*) Katerega pri tej priliki priporočujemo vsem prijateljem zdrave šegavosti. Brencelj izhaja v Ljubljani in šiba neusmileno vse neporednosti. Velja za četrletni let: 80 kr. Uredn.

ki povdarja pravičnost do vseh na prvem mestu! Možje pravne stranke edini imajo pravi avstrijski program. Ako zmagamo, tedaj pride Avstrija zopet do znotranjega miru, narodi dobijo, kar jim gre, in kat. Cerква potrebno svobodo. Ostanimo zvesti glasilu: vse za vero, dom in cesarja. Po tem glasilu bodemo naj bolj lahko iz zmontjave našli pravo pot; razložili bomo po njem prijatelje od neprijateljev. Kdor ni z nami, ta je proti nam.

Na Českem obhajajo zdaj 900letnico obstanke praške škofije. V zlati Pragi je bilo v nedeljo veliko tisoč pobožnikov v ponovljeni stolni cerkvi sv. Vida. Kardinal knez Švarcenberg je maševal, škof Jirsik je pridgal česki, slavni škof Ketteler pa nemški. Tudi škof Strosmaier je v Pragi.

V Adlerkostelcu se je sošlo 6000 Katoličanov, da bi se pogovarjali, koga bi volili. Ali vlada jih je razgnala. Le liberalci smejo shode in zbere obhajati. Je pač liberalna svoboda zdaj na svetu.

Na Tirolskem ob nemških mejah se ljudje tožijo, da sosedni prebivalci nemškega cesarstva avstrijskih srebrnih goldinarjev nečejo več sprejemati ali pa jih za nekaj manj računijo. Prajzi nam niso in ne bodo nikoli prijatelji.

Ogersko letos nič ni prav srečno. Letina je slaba, kolera hudo razsaja, dače se mudno vplačujejo, stroški pa vedno rasejo. Zato si prizadeva ogerski minister Kerkapoli na Dunaji denarjev na posodo dobiti.

Srbski knez, mladi Milan je prišel na Dunaj velike razstave gledat. Bil je od našega cesarja lepo sprejet.

Vnanje države. Prusi so postavili v svojem glavnem mestu Berlinu: spomenik na zmago čez Avstrijance in Francoze. Silno se veselijo. Tudi stari Viljelm, pruski cesar, se je pripeljal iz avstrijskih toplic domu, da se svečanosti udeleži. Pred odhodom je neki obečal, da pride k razstavi na Dunaj, kamor se meni takrat tudi laški kralj podati. No Avstrijanci nič nismo veseli tak hudih gostov, ki so nam toliko ljudi poklali in lepih dežel vzeli.

Francoski kraljevi rodbini ste se popolnem sprijaznile. Grof Chambord, prihodni kralj francoski, je dal glavarju orleanske hiše naslov: „dauphin“, t. j. kraljevič naslednik.

Dnes 4. septembra plačajo Francozi ostanek vojskine odškodnine to je: 250 milijonov frankov. Potem se morajo Prajzi popolnem pobrati iz Francoške.

Iz Špaujske dežele so si liberalci dali poročati, kako so republikanci povsod zmagali. Ali zdaj se kaže, da so bili tepeni. Karliski močno napredujejo. Ako bodo Francozi po odhodu Prajzev dobili svojega kralja iz staroslavne — rodbine, potem utegne republikanske vlade na Španjskem kmalu konec biti. Karlos je namreč sorodnik Burboncev. Tudi za laškega kralja utegne priti plačilni den. Katoliški Francozi in Španjci,

rešeni jarma liberalcev, gotovo ne bodo sv. Očeta brez pomoči pustili.

Rusi so baje Kivo razdjali in 600 Kivancev pobili, ker so se uprli in se branili naloženo vojno odškodnino plačevati.

V Severni Ameriki je letos tako obrodilo, da pripravljajo več milijonov vaganov zrnja za prevažanje v Evropo.

Razne stvari.

(Svitli cesar) so 4. sept. prišli v Ptuj k vojaškim vajam. Tudi naš regiment Hartung je zdaj tam.

(Obrekovalec banka Slovenije) g. Fachini je obsojen na 15 mesecev teške ječe in 2 dni posta vsaki teden. Hotel je ravnateljstvo banke z lažmi in obrekovanjem strašiti in tako denarjev izviti.

(Kat. pol. društvo) pri sv. Lenartu v slov. goricah ima prihodni ponedeljek t. j. praznik male gospojnice občni zbor v. g. Leserjevem vrtu. Po primernih govorih bo tombola s petjem. Začetek

ob 3. uri popoldne. Udje in narodnjake uljudno vabi

Odbor.
(† Anton Lesar), mnogoletni tajaik slov. „Matice“ in marljivi pisatelj je pretečeno nedeljo umrl.

(G. Mat. Rop) bogoslovec, mešnik je umrl pri svojih stariših pri Sv. Lenartu Sl. Goric. Pri slovesnem pogrebu so mu č. g. Kosar govorili slovo. Rajni je bil še le 23 let slar — veselje, starišev, čast bogoslovcev, nada cerkvi in vernim. Vendar Bog mu je skrajšal pot v nebesa in ga v mladosti k sebi vzel. Bil je pripravljen.

(Nagla smrt) V Mariboru je včeraj nek gosp. s starimi prijatelji igral „domino.“ V desnici je držal kamenček, katerega je namenil položiti — ali v tem trenutku pobesi glavo na stran in pade mrtev na klop. Ta pa ni bil pripravljen.

(Spremembe v Lavantinski škofiji) Č. g. Janez Lenart pride za namestnika v Kapele pri Brežicah; g. Lorenc Janžekovič za 1. kaplana v Reichenburg in g. Valentin Tamše za kaplana v Loko. G. Anton Rodošek ostane kaplan v Ročici. — Kaplanija v Kapelah pri Brežicah ostane prazna. — Umrl je g. Matija Rop mešnik in bogoslovec 4. leta. R. J. P.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptujju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	7	70	6	70	7	50	7	5
Rži	5	20	4	45	5	50	4	70
Ječmena	3	90	3	50	3	60	3	40
Ovsa	2	—	1	50	2	10	1	90
Turšice (koruze) vagan	4	90	4	50	4	20	4	75
Ajde	5	—	3	80	5	—	3	40
Prosa	4	10	4	—	4	—	3	74
Krompirja	2	—	1	80	1	80	2	60
Sena cent	1	50	1	60	1	20	1	10
Slame (v šopkih)	1	20	1	40	—	80	1	45
„ za steljo	—	90	1	10	—	60	—	95
Govedine funt	—	30	—	32	—	32	—	22
Teletine	—	30	—	30	—	32	—	23
Svinjetine	—	32	—	30	—	32	—	30
Slanine	—	37	—	30	—	40	—	36

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gl. 20 kr. %	70	60
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vred- nosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	174	—
Ažijo srebra	105	—
„ zlatá	5	35

Loterijne številke:

V Trstu 30. avgusta 1873: 61 23 3 29 77.

Prihodnje srečkanje: 13. septembra.

Prodaja.

**Pečclerovo posestvo na Gradiču v Slo-
vengraškem okraju, katero znaša 152 oral,
1094□ sežnjeve, ter daje 163 gld. 34¹/₄ kr.
v srebru čistega dohodka, se prodaja prosto-
voljno, in to s premakljivim blagom vred ali
brez-anj.**

Cena mu je 6000 gld., blagó pa in živina se po pogodbi proda.

Pogodbe za plačevanje so ugodne. Povpraša se pri gosp. notarju Hofrichter-ju v Slovengradcu. 2—3

1—2 Javna zahvala!

Podpisana si štejeta v svojo dolžnost „prvi občni zavarovalni banki Sloveniji v Ljubljani“ za popolno povrnitev škode, katero nama je učinil požar dne 17. aprila t. l. na najinih poslopih, najino najsrčnejšo zahvalo javno izreči in jo p. n. občinstvu najgorkeje priporočati.

Za odškodnino se imava zahvaliti banki Sloveniji tembolj, ker je imela ona zarad neke n a j i n e z a m u d e na podlagi njenih zavarovalnih pogojev pravico odškodnino popolnoma odreči.

V Ljubljani, dne 25. avgusta 1873.

Jože Dežmann.

Franc Šarc.